

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АВТОРСЬКИХ ПРАВ РОЗРОБНИКІВ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ

Статтю присвячено проблемам правового регулювання, практичної реалізації та охорони авторського права викладачів вищих навчальних закладів України, які розробляють дистанційні курси. Автором сформульовані практичні рекомендації розробникам дистанційних курсів щодо дотримання та захисту прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, дистанційний курс, авторське право.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток дистанційного навчання в академічному середовищі все більше зумовлює розміщення навчальної інформації та проведення навчального процесу у спеціальних середовищах (LMS Moodle), з використанням соціальних сервісів (соціальні мережі, блоги, вікі), а також на спеціально створених сайтах.

В процесі навчання все частіше створюються веб-орієнтовані ресурси (сторінки пости, статті) з інформацією навчального характеру (текст, відео, звук), так звані «електронні освітні ресурси», причому це може бути повністю авторським баченням, інколи змішуванням оригінального і запозиченого контенту, інколи репринтом. Ці ресурси можуть мати як окремий характер в рамках підтримки формального навчального процесу, так і систематизований – у вигляді дистанційного курсу (дистанційного модулю дисципліни, електронного курсу). В їх структурі можуть надаватися посилання на окремі публікації, розміщуватися навчальна література, методичні розробки викладача тощо.

Освітнім ресурсом, що використовується у дистанційному навчальному процесі в цій публікації пропонуємо визнавати систематизоване зібрання інформації навчально-методичного характеру, яке представлено переважно в електронному вигляді, що використовується для організації та підтримки дистанційного навчання, або використане для створення дистанційних (електронних) курсів, електронних підручників, пакетів тестових завдань тощо. Відповідні ресурси можуть розміщуватися у системах управління

навчанням навчального закладу та мережі Інтернет на будь-яких ресурсах, сервісах, сайтах.

Проект положення «Про дистанційне навчання у навчальних закладах» подібно називає такі освітні ресурси «Веб-ресурси навчальної програми (дисципліни)» і визначає їх, як систематизоване актуальне зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальної програми (дисципліни), яке доступне через Інтернет. (локальну мережу) за допомогою веб-браузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобів [1].

Викладачі, створюючи такі освітні ресурси, часто говорять, що розміщення матеріалів в електронному вигляді робить їх беззахисними, провокує безліч плагіату та запозичень, перешкоджає встановленню авторства та отриманню винагороди за роботу. Їх цілком можна зрозуміти, адже правовий режим друкованих видань навчального призначення відомий і не викликає непорозумінь. Проте щодо освітніх ресурсів в галузі дистанційного навчання виникає багато питань, серед яких чинне місце замають питання охорони авторського права. Крім того, питання інтелектуальної власності часто залишаються осторонь у процесі підготовки або підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів, що зумовлює актуальність пропонованої роботи.

Аналіз публікацій. Деякі аспекти авторського права в галузі дистанційного навчання були розглянуті в працях Голощука Р.О. [2], Кухаренка В.М. [3], Литвина С.Й. [4], Морзе Н.В. [5], Пастухова О.М. [6], Редчиць Т.О. [7], Римаренка І.В. [8], проте вони інколи позбавлені системного аналізу вітчизняної законодавчої бази та здебільшого спрямовані на внутрішній аспект авторства (дотримання авторських прав інших дослідників при розробці власних електронних освітніх ресурсів).

Метою цієї статті є аналіз чинної нормативної бази щодо авторського права в галузі дистанційного навчання: його об'єктів, суб'єктів, порядку реєстрації. Окремо буде досліджено досвід вищих навчальних закладів

України щодо охорони прав розробників ресурсів дистанційного навчання та внесенні обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації процесу встановлення та захисту авторських прав розробників ресурсів дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Авторське право в галузі дистанційного навчання по відношенню до окремого викладача, на наш погляд, слід розглядати з двох позицій:

- закріплення та охорона авторського права на створені викладачем ресурси дистанційного навчання;
- дотримання авторського права самим викладачем під час розробки ресурсів для організації дистанційного навчального процесу.

Найбільші спори в зазначеній сфері викликає саме перший аспект, отже основна увага буде присвячена саме йому.

Питання охорони авторського права врегульовано трьома головними нормативними актами: главою 36 Цивільного Кодексу України (далі – Кодекс), Законом України «Про авторське право та суміжні права» (далі – Закон), постановою Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» (далі – Порядок) [9-11].

Відповідно до чинного законодавства об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, зокрема, літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо); виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори; аудіовізуальні твори; фотографічні твори, ілюстрації, карти, плани, креслення, музичні твори з текстом і без тексту тощо [9-10].

Окремо зазначається, що такими ж об'єктами є комп'ютерні програми та компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності.

Нажаль в чинному законодавстві немає чіткого визначення освітнього (навчального, веб, електронного) ресурсу або дистанційного (електронного курсу), які створюються для організації дистанційного навчального процесу.

Звичайно, що в ньому можуть бути задіяні електронні та друковані статті, підручники, посібники, охорона авторства яких зрозуміла. А якщо мова йде про спеціально створену веб-сторінку (сайт) в системі управління навчанням або в мережі Інтернет, то це питання є відкритим.

Єдиним подібним (але не тотожним) визначенням є «база даних (компіляція даних)» – сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів. Отже навчальна інформація у вигляді окремого дистанційного (електронного) курсу, набору навчальних модулів, веб-сторінок може деяким чином підпадати під визначення «база даних» [10].

Компіляції даних (бази даних) або іншого матеріалу охороняються як такі. Ця охорона не поширюється на дані або матеріал як такі та не зачіпає авторське право на дані або матеріал, що є складовими компіляції. Отже по суті об'єктом охорони авторського права щодо дистанційного (електронного) курсу є сам курс. Єдиною проблемою що потребує обговорення та впорядкування є критерії визнання такої бази (компіляції) результатом творчої (інтелектуальної) праці.

Окремо відмітимо, що охорона авторського права поширюється тільки на форму вираження ресурсу створеного для дистанційного навчання і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у відповідному ресурсі. Отже, коли у дистанційному навчанні говорять про авторство щодо методики викладання, то ця категорія не підпадає під охорону законодавства про авторське право.

Викладачам, які створюють ресурси дистанційного навчання слід пам'ятати, що не є об'єктом авторського права повідомлення про новини дня

або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації, твори народної творчості (фольклор), видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи, розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності [9-10].

Авторське право на освітній ресурс виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається його реєстрація чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства). Суб'єктами авторського права є також інші фізичні та юридичні особи, які набули прав на твори відповідно до договору або закону.

Отже, якщо у заголовку вашого навчального матеріалу (окремого ресурсу або дистанційного (електронного) курсу) викладач вказує своє авторство – то за рівних умов він вважається автором і може здійснювати усі дії щодо його охорони, закріплення, захисту тощо.

Також автор матеріалів дистанційного навчання для засвідчення авторства (авторського права) у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах. Про реєстрацію авторського права видається свідоцтво. Здійснює таку реєстрацію Державна служба інтелектуальної власності України. Загальний порядок, як зазначалося, врегульовано постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» [11].

Однак застосування цього Порядку для навчальних закладів або окремих викладачів є складним. Наприклад, заявка на реєстрацію авторського права обов'язково повинна містити примірник твору (оприлюднений чи неоприлюднений) у матеріальній формі, визначеній

пунктом 15 цього Порядку. У пункті ж 15 визначено, що бази даних (які найбільше за визначенням підходять до освітніх ресурсів дистанційного навчання) подаються у формі визначеній для подання відповідного об'єкта авторського права, що є складовою частиною бази даних [11]. Тобто – для текстової складової це друкований вигляд мовою оригіналу на паперовому або електронному носії, тексти перекладів у друкованому вигляді мовою оригіналу на паперовому чи електронному носії, або у вигляді звукозапису. Фактично, викладач повинен продублювати дистанційний (електронний) курс або зміст сторінки на окремий носій для різних видів інформації та надати до відповідного органу реєстрації, що є, на нашу думку, громіздким та необґрунтованим.

Викладач, що є розробником відповідних освітніх ресурсів має наступні особисті немайнові права:

- вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на посиланні, публікаціях і за будь-якого публічного використання ресурсу;
- вимагати збереження цілісності освітнього ресурсу і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій його зміні твору або будь-якому іншому посяганню на нього.

Важливо відмітити, що особисті немайнові права автора викладача не можуть бути передані (відчужені) іншим особам [9-10].

До майнових прав викладача автора ресурсу (чи іншої особи, яка має авторське право) належать виключне право на використання та виключне право на дозвіл або заборону використання ресурсу іншими особами.

Кодекс у статті 441 надає поняття «Використання твору». Зокрема, використанням визнається опублікування, відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі, переклад, переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни, включення складовою частиною до збірників, баз даних, антологій тощо [9]. Отже використання ресурсів дистанційного навчання має здійснюватися лише за згодою автора, крім випадків правомірного їх

використання без такої згоди до яких в контексті дослідження варто віднести:

- використання цитат (коротких уривків) в обсязі, виправданому поставленою метою;

- використання в обсязі, виправданому поставленою метою, ілюстрацій у виданнях, передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру;

- відтворення в цілях і за умов, передбачених статтями 22-25 Закону.

Повний перелік таких випадків складає 10 пунктів.

У статтях 22-25 мова йде про використання творів бібліотеками та архівами, використання творів для навчання, вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм, вільне відтворення творів у особистих цілях [10].

Кодекс зазначає, що для навчання допускається без згоди автора чи іншої особи, яка має авторське право відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання, репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних занять опублікованих статей за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті, відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру [9].

І знов таки, тут мова в основному йде про письмові ресурси. Вважається доцільним поширити цей порядок й на ресурси дистанційного навчання. Проте, проблемною залишається ситуація, якщо цей ресурс вимагає авторизації (логіну та пароллю), адже такі ресурси неможливо перевірити на дотримання їх розробниками авторського права, а посилання буде заблоковано системою безпеки.

Окремим питанням, що потребує розгляду є авторство на службовий твір, адже в академічному середовищі більшість інформаційних навчальних ресурсів здійснюється викладачами в рамках трудового договору.

Службовий твір – це твір, створений викладачем у порядку виконання службових обов'язків у відповідності зі службовим завданням або трудовим договором (контрактом) між ним і вищим навчальним закладом. Виконання роботи може бути здійснено як протягом робочого часу, так й у позаробочий час, незалежно від місця створення службового твору, як із застосуванням засобів і матеріалів, що належать навчальному закладу, так і без застосування таких засобів та матеріалів.

Тобто, дистанційний (електронний) курс або освітні ресурси для дистанційного навчання, що створюються викладачами, цілком справедливо підпадають під поняття «службовий твір». Особисті немайнові права інтелектуальної власності на цей об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать викладачеві, який його створив.

Слід пам'ятати, що майнові права інтелектуальної власності на цей ресурс, що створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать викладачеві та навчальному закладу спільно, якщо інше не встановлено договором (ст. 429 Кодексу). Поряд з тим, частиною другою статті 16 Закону передбачено, що виключне майнове право на службовий твір належить навчальному закладу, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем. Зважаючи на розбіжності норм щодо належності майнових прав, передбачених Кодексом і Законом, до службових творів, за рекомендаціями Державної служби інтелектуальної власності України, застосуються зазначені положення статті 429 Кодексу.

Частинною першою статті 429 Кодексу встановлено, що у випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, можуть належати навчальному закладу, де працює викладач. Однак, норми Закону не встановлюють таких випадків належності особистих немайнових прав іншим особам.

Положення «якщо інше не встановлено договором» дає можливість викладачу та навчальному закладу за домовленістю встановити у договорі інші умови розподілу майнових прав на такі ресурси.

Під спільними майновими правами розуміється право викладача та навчального закладу спільно використовувати навчальні матеріали, дозволяти їх використання іншим особам та перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання.

Таким чином, якщо в трудовому договорі (контракті) і (або) цивільно-правовому договорі між викладачем та навчальним закладом не передбачений інший порядок здійснення майнових прав на ресурси дистанційного навчання, то вони мають спільні права на їх використання.

За відсутності договору між викладачем та навчальним закладом про розподіл майнових прав або зазначенні в договорі положення про належність сторонам спільних майнових прав, жодна із сторін немає права розпоряджатися майновими правами на службовий твір без згоди іншої сторони. За створення і використання службового твору викладач може отримати авторську винагороду, розмір та порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між викладачем та навчальним закладом.

Зазначимо, що виплата працівникові заробітної плати не є тотожною виплаті йому авторської винагороди за створений твір у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата – це винагорода за виконану роботу залежно від певних умов, а авторська винагорода – це всі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом.

Яким же чином навчальні заклади реалізують механізм захисту інтелектуальної власності розробників ресурсів дистанційного навчання. Фахівці Національного університету біоресурсів і природокористування України розробили проект Положення про сертифікацію електронного навчального курсу [5, 12], в якому описані критерії сертифікації її внутрішній

та зовнішній етап. Фактично авторство за їх пропозиціями встановлюється Вченою радою вищого навчального закладу щодо рекомендації до використання такого курсу у навчальному процесі з грифом навчального закладу «сертифіковано». На рівні МОНМС України така експертиза покладається на Інститут інноваційних технологій і змісту освіти та Головний центр сертифікації та акредитації МОН України на базі Українського наукового центру розвитку інформаційних технологій, за наслідками роботи яких курс може отримати гриф МОНМС.

Нажаль цей нормативний акт так і не був затверджений на рівні МОНМС, проте його на озброєння взяли багато навчальних закладів України. Аналіз нормативно-правової бази вищих навчальних закладів України, а саме: Національного університету «Львівська політехніка» (<http://nauka.lp.edu.ua/index.php?id=4519>), Сумського національного аграрного університету (<http://cdn.sau.sumy.ua>), Національного технічного університету України «КПІ» (http://www.udec.ntu-kpi.kiev.ua/ua/regulatory_framework/documents/constitution_about_lr), Таврійського Державного агротехнологічного університету (<http://nip.tsaa.org.ua/mod/resource/view.php?id=6>), Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (http://do.luguniv.edu.ua/file.php/1/diff_docs/pol_pravo_avt_dog.htm), Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського (http://mdu.net.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=34&Itemid=56), Тернопільського державного технічного університету ім. І.Пулюя (<http://dl.tntu.edu.ua/index.php>) дають змогу зробити кілька узагальнених висновків:

- будь-який ресурс дистанційного навчання має проходити внутрішню експертизу за основними показниками: зміст, методика, структура;
- експертиза здійснюється спеціально створеним підрозділом, або призначеними фахівцями;

- після затвердження відповідного висновку, ресурс подається на затвердження до методичної (наукової, навчально-методичної) ради вищого навчального закладу;
- затвердження ресурсу дає можливість визнати його навчально-методичною працею та включити до списку власних робіт;
- відповідний ресурс зберігається у спеціальному «банку даних»;
- у залежності від виконання викладачем відповідної роботи в межах посадових обов'язків або поза ними, можливо 2 види передачі майнових прав: часткова та повна. Часткова пов'язана із збереженням виключних майнових прав за навчальним закладом та викладачем, а інформаційні ресурси дистанційного навчання можуть бути використані тільки у навчальному процесі. Повна передача прав здійснюється шляхом виплати автору винагороди та укладання окремої угоди.

Проект положення Про дистанційне навчання у навчальних закладах взагалі не передбачає захист авторських прав розробників ресурсів дистанційного навчання (мова йде тільки про сертифікацію), напевно даючи можливість навчальним закладам самим вирішувати це питання: «Веб-ресурси, що розробляються для забезпечення навчального процесу за дистанційною формою навчання, мають проходити процедуру сертифікації у даному ВНЗ (ЗПО). Порядок сертифікації веб-ресурсів визначається документом ВНЗ (ЗПО) «Положення про науково-методичну експертизу та сертифікацію веб-ресурсів навчальної програми» [1].

На підставі проведеного дослідження можна зробити певні **висновки та узагальнення:**

- до прийняття остаточного варіанту проектів нормативних актів «Про дистанційне навчання у навчальних закладах» та «Про електронні освітні ресурси» [13] доцільно використовувати апробований вищими навчальними закладами механізм сертифікації дистанційних (електронних) курсів;

– існує подальша необхідність узгодження положень нормативних актів, які регулюють питання інтелектуальної власності, шляхом визнання електронних освітніх ресурсів об'єктами авторського права. Це пов'язано з тим, що визначення «база даних» або «комп'ютерна програма» не охоплюють увесь спектр освітніх ресурсів. Так, дистанційний (електронний) курс фактично не є «твором науки», оскільки здебільшого не встановлює нових, раніше не відомих фактів і не встановлює нових, не відомих раніше, закономірностей. Також освітні ресурси для дистанційного навчання не завжди підпадають під поняття «комп'ютерна програма». Так ресурс, створений не у вигляді виконуваного файлу, а у вигляді сукупності HTML-сторінок не є програмою у тому сенсі, в якому зазвичай розуміється програма (послідовність команд). Розмітка тексту, яка міститься в HTML-документі, такими командами не є. Визнання електронних освітніх ресурсів об'єктами авторського права дасть змогу автором законно захищати свої права;

– з метою чіткого розмежування ознак створення освітніх ресурсів поза та в межах посадових обов'язків необхідним є прийняття норм часу навчальної, методичної та наукової роботи в галузі дистанційного навчання. Внесення відповідних годин в індивідуальний план викладача дасть змогу відокремити службові твори від творів розроблених поза посадовими обов'язками;

– на стартовій (титульній сторінці) таких ресурсів повинна міститися інформація про сертифікацію курсу з боку навчального закладу;

– керівництво навчального закладу має сприяти захисту інтелектуальних та майнових прав на електронні ресурси, шляхом представництва інтересів розробників у органах влади, громадських організаціях, визнання авторства освітнього ресурсу, виплати винагороди або постійним стимулюванням розробки таких освітніх ресурсів, обов'язковим укладанням авторського договору із розробником ресурсів дистанційного навчання, роз'ясненням викладачам положень авторського права. Для цього

можуть бути залучені представники юридичного відділу навчального закладу, сторонніх юридичних організацій та адвокатських об'єднань;

Останнє питання, яке детально буде розглянуто у **подальших публікаціях**, але є не менш важливим – це дотримання вимог авторського права розробниками ресурсів для дистанційного навчання. Викладачі мають дотримуватися наступних рекомендацій:

- обов'язково вказуйте джерела походження інформації, це стосується не тільки тексту, але й музики, фото, відео. Це полегшить визнання Вашого авторства на відповідний твір;

- якщо Ви використовуєте Інтернет-ресурси «глобального хостингу» - Flickr, YouTube, Vimeo, Slideshare, то користуйтеся вставкою ресурсу із самої сторінки сервісу, а не скачуванням та переформатуванням. Якщо виникла така потреба, то вкажіть посилання на оригінал ресурсу;

- намагайтеся знайти першоджерело інформації. Обережно використовуйте інформацію мережі Інтернет, де не вказується її автор;

- намагайтеся використовувати у власних продуктах відкриті ресурси, які можна знайти на відповідних сайтах, в тому числі й навчальних закладів, або ресурси, які розповсюджуються за ліцензіями Creative Commons;

- якщо у Вашому навчальному закладі нормативно не закріплено впровадження дистанційних технологій у навчальний процес, то Ви маєте право на додаткову винагороду та повинні укласти окрему угоду на розроблення подібних ресурсів;

- вказуйте своє авторство у створеному ресурсі. Укладіть з навчальним закладом авторський договір на створені ресурси.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Положення про дистанційне навчання у навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipo.kpi.ua/ua/distance/pologenie10-01-12.html>

2. Голощук Р.О. Проблеми захисту авторських прав в системах дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Р.О. Голощук, О.Б. Вовк // Видавництво Львівської Політехніки. – 2008. – № 631 (2008). – Режим доступу до журн.:

http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/ISM/2008_631/08.pdf

3. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання. Умови застосування [Текст]: Навчальний посібник / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко; за ред. В.М. Кухаренко. – 3-є видання. – Харків : НТУ «ХП», 2002. – 320 с.

4. Литвин С.Й. Право sui generis на неоригінальні бази даних: проблемні питання визначення змісту [Текст] / С.Й. Литвин // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 2. – С.142-146.

5. Морзе Н.В. Атестація електронних навчальних курсів у системі дистанційного навчання [Текст] / Н.В.Морзе, О.Г. Глазунова // Інформаційні технології в освіті. – 2010. – № 7. – С. 47-68.

6. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті [Текст] / О.М. Пастухов. – К.: Школа, 2004. – 144 с.

7. Редчиць Т.О. Проблеми обізнаності педагогів у сфері дотримання авторських прав в інформаційно-освітньому просторі [Електронний ресурс] / Т.О. Редчиць // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – № 5 (25). – Режим доступу до журн.:

<http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/46/showToc>

8. Римаренко І.В. Захист авторських прав та творів, розміщених в Інтернеті [Текст] / І.В. Римаренко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. Серія: Право та державне управління. – 2011. – № 3/2011. – С. 51-55

9. Цивільний кодекс України [Текст]: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст.356

10. Про авторське право і суміжні права [Текст]: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст.64

11. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 № 1756. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF>

12. Положення про сертифікацію електронного навчального курсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://garmonia.nubip.edu.ua/polojennia.pdf>

13. Проект положення про електронні освітні ресурси [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти. – Режим доступу: http://iitzo.gov.ua/gromadske_obgovorena.html

Бугайчук К.Л.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ОХРАНЫ И РЕАЛИЗАЦИИ АВТОРСКИХ ПРАВ РАЗРАБОТЧИКОВ ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ

Статья посвящена проблемам правового регулирования, практической реализации и охраны авторского права преподавателей высших учебных заведений Украины, которые разрабатывают дистанционные курсы. Автором сформулированы практические рекомендации разработчикам дистанционных курсов по соблюдению и защите прав интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: *высшее учебное заведение, дистанционный курс, авторское право*

Bugaychuk K.L.

SOME ASPECTS OF PROTECTION AND IMPLEMENTATION COPYRIGHT OF DISTANCE COURSE DEVELOPER

This article is devoted to the problems of legal regulation, the practical realization and protection of copyright of teachers who develop distance learning courses. The author has formulated practical recommendations for developers of distance learning courses on compliance and intellectual property protection.

Keywords: *institute of higher education, distance learning course, copyright*